

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénz az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére. Reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 "
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 "

— Hirdetések díjában szorít. —

Katholikus intelligenciánk.

Tudom nagyon jól, hogy érzékeny helyet érintek tollammal. S azt is igen jól érzem és tudom, hogy erre nem vagyok hivatva. De mert a katolikus közérdek ezt erősen sürgeti, nem szabad tovább hallgatni róla. Bizonyos körökben olyan sokszor hallottuk, szinte az unalmasságig, a miről a jelen sorokban írok. De senki nem velt magának annyira bátorságot, hogy végre gyógyítsa a katolicizmusnak ezt a veszedelmes sebéit.

Pedig-pedig már a katolikus színváltás tűzpróbájának ideje ijesztő módon közelg. A katolicizmus egész embereket követel. A kétszínű játék, amit lejárt magától. A fehér asztalnál történni szokott nagyhangú, de semmi tartalmú színvallás hal' Isten megbosszulta magát. A modern korrallal együtt halad a kijózanodás is. Az utóbbi években rohamosan halad a szervezkedésünk minden irányban, fel-

tűnően kéri manapság már, hogy ki van mellettünk és ki van ellenünk.

Van külön sajtóirodalmunk, vannak külön szervezeteink. Hogy melyek a mi külön lapjaink és szervezeteink, ezt már számtalanszor megírták tehetetlen dühökben az ellenséges sajtóorganumok, melyeket szorgalmasan járatnak a mi indifferens katolikus intelligenciánk s evvel megmondottam mindent, amit e rövid cikk elején ígértem. Igen, itt van a baj elsősorban. Másodsorban a népszövetség törskönyveiben, mert ott rendszeren nem látjuk azokat a neveket, melyeket a katolikus egyházközségek évenként kiadott névsorában olvashatunk.

Most jön aztán a dolog csattanója; tekintünk csak be a szabadkőműves boszorkány-konyhába. A katolikus intelligenciánk indifferens táborának névsorát ott találjuk a szabadkőműves sajtóink kiadóhivatalának törskönyveiben, ott találjuk a szabadkőműves szervezetek törskönyveinek névsorában. Felháborodással láttam több hivalkodó egyházközségi tag aszta-

lán a szintiszta szabadkőműves lapokat a gyermekleptől feljebb.

Azt mondja a magyar példabeszéd: Mutasd meg a barátod, megmondom, hogy ki vagy te. Ezt így lehet a mai sajtóvilágban lefordítani: Mutasd meg megrendelt lapjaidat, megmondom, hogy ki vagy te.

Az ember rendszeren olyan lapot járat, a milyen szervezethez tartozik. Ha te szabadkőműves lapot járatsz, eo ipso szabadkőműves szervezethez tartozol.

Ezek után nagyon fontos leendő a közel jövőre nézve az egyházközségek vezető embereit elsősorban a katolikus népszövetség tagjai közül választatni. A katolikus intelligencia akkor érdemli meg valóban a katolikus előnevet, ha a mai modern követelményeknek megfelelő katolikus lapokat járat és katolikus szervezetek tagjai.

Simon Károly,
gyári munkás.

T Á R C A.

A fiatalság mentsvára!

Azt hiszem széles ez országban ismeretes az a mondas, hogy: „Pest feketére fest.” Bizonyára akadnak, akik ezt hallva kicsinyítő mosolyra torzulnak, akadnak olyanok is, akik elavult, ősi bölcsességnek minősítik ezt a három szót. De azt bizonyosan tudom, hogy a legtöbb intelligens családjának eljön az az idő, amikor szorongva, sírva, rettegve gondol e gonosz szavakra. És eljő az idő, amikor a szerető apák már nem gúnyolódhatnak felette.

Hány családnak a szive reszket arra a gondolatra, hogy reményességét, az anyagi gondtal, szeretettel, pénzzel, önfeláldozással nevelt gyermekét a fővárosba, a magyar Babilonnak nevezett Budapestre kell küldenie.

Nem is olyan rossz ez a város! És aki derék és jó akar maradni, az meg is marad deréknek és jónak még Budapesten is. Elromlani mindenütt lehet. Igaz?

De aki csak felületes figyelemmel is kíséri a fővárosi lapok napihíreit, az tudja, mi mindentől felheti egy anya ott a fiát és aki csak egy vidéki anyának szorongó, aggódo levelet is olvassa pesti egyetemi fiához, az megérti, mit beszélnek.

De én nemcsak épen a fővárosról akartam szólni, hanem a modern életéről is. Ennek rapid mulása, fogcsikorgató küzdelme, kicsinyes érdekei elszűrkítik az ifjú színes lelkeket, eltörpítik az egykori nemes ambíciót. A létért vagy az érvényesülésért vívott fáradsalmas harc kimeríti a lelket. A szürke és fardat lélek elveszti akaraterjét, kevésbé áll ellen a csábításoknak és a gyengéd, családias örömtől és élvezetektől megfosztva a nagy munka után túlzott, erős élvezetekbe merül. Eldurulva a modern ember lelkivilága és erkölcsi érzékének finom nuánszai sívár homokszint öltének.

Mint a természetnek és az emberi szeretetnek kedves remeke távozott az ifjú szülői otthonából és visszatér úgy, mint egy közönséges hétköznapi; oly szürkén, mint a nagy

varos trachit köveze vagy a nagy bérpaloták, melyek testétől-lelketől elfogták az eget.

Ezen nem is lehet valami nagyon esodálkozni. Az egyedül álló ifjúnak alig van alkalma kissé felüdülni, alig van módja nemesebb érzésű társaságokba kerülni, — egyformák az ő napjai.

Ezért kell, hogy minden magyar ember vagyó óhajással várjon minden olyan intézményt, mely a nemzet jövőjét, ifjúságát van hivatva támogatni, a jó uton megtartani. Társadalmunk fejlődését és életrealitását is sem mutatja jobban, mint az, hogy társadalmi úton fejlődnek ki leginkább azok az intézmények, melyek e nemes célt kultiválják.

Ezek közül valóban nem tudnánk egyet sem említeni, ami nagyobb hatást gyakorolt volna ifjúságunk lelkiéletére, a jóban való megszilárdítására mint a kongregációk. Egy-egy üles napja az egyetemi kongregációban valóságos ünnepnap, mely a számos hétköznapi közül családias melegével kiemelkedik, melyen mások sohasem hallott eszméktől társalognak, másutt seholsem tapasztalt szeretettel találkozik

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

.: A legjobb hírnevének örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára .:

Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

Feljegyzések.

A koalíciónak kimúlása után a türelmetlenséget lehelő protestáns lapok valóságos orgiát vísznek végehez a volt kormányferfiak meg rugdalásában. Leginkább persze Apponyi körül forrong a legvadabb haláltánc. A „klerikális” minisztert szeretik legjobban viviseccio alá venni. Most is csak befekettített asztra fektetik és a befekettítés késeivel és törővel esnek neki annak a derék klerikalisknak, aki bucsuzodásul még az utolsó napon is a protestáns pásztoroknak a kongruális nyájörzési díjakat csendő aranyokban kiutalta az ex-lex kassza üresedő fiókjából. A „hamisítatlan” szellemű reformáció, — amint magát nevezni kedveli, — megvádolja most utólag Apponyit, hogy titkos szövetséges társa volt a néppártnak, mert hát megígérte Simonyi-Semadán Sándor dr.-nak, hogy a választói reform után rögtön az autonómia, — a katolikus autonómia törvényjavaslatát fogja beterjeszteni a képviselőháznak.

Borzasztó — és rettenetes összeesküvés. Hát azt hiszi a türelmetlen vádoló, hogy csak a protestánsoknak dukál az autonómia? Másnak nem? Hát bűn az, hogy a katolikusoknak odaát Magyarországon is olyan autonómiájuk lenne, mint van az összes protestáns felekezeteknek a hazában és az erdélyi katolikusnak Erdélyben? Oh, oh, Krisztusi szeretet és egyenlőség! Ine, ott a kálmánista táborban ezt is bűnül röjják fel a te hiányodban azok, akik az autonómia várfalai közül nyelvet öltögetnek felénk. — valahányszor csak moecanni is merünk a 30 éves liberálizmusnak ránk rakott bilincsei között. Apponyi nem a néppártnak, — hanem az egész országnak a kedvéért akarta az autonómiát és pedig azért, hogy a szekularizáció sárkány-fogait kitörje. De ami halad — el nem marad.

és amelyről fenkölt érzésekkel magát jobbnak, nemesebbnek tudja távozhat el.

Mert nem az anyagiakban van a segítség, hanem abban, mit a kongregáció nyújt, — a lelkiében, a hazuról hozott jó erkölcsök megszilárdításában. Százakra megy azon ifjak száma, akik üdülni, a nehéz tanulmányok, a keserves életküzdelem fáradsalmait és lelki sebeit itt meggyógyítani, munkájukra az ég áldását kérni, a hétköznapok közben meleg ünnepet ülni ide járnak.

Százakra megy a számuk, hogy régi intim helyiségekben el nem férnek. Ekkor gondoltak arra, hogy új, nagyobb otthont építenek, hogy még sokan csatlakozhassanak hozzájuk.

Mai számunkban kéri a magyar művelt közönséget, hogy mozgalmukat figyelembe és szeretetébe vegye.

És ha sokan vannak, akiknek szíven fekszik a magyar ifjúság erkölcsi épsége, üdve, akik szerető gonddal kísérik a nemzet ifjúságának, azaz nemzetünk jövőjének ügyét, ha sokan vannak ilyenek, akkor sokan lesznek azok is, akik ama „Felhívást” szívet-lelékkel fel fogják karolni.

És ha sokan lesznek ami társadalmunkban, akik magyar szívvel és vallásos érzéssel tesznek és áldoznak ifjúságunkért, akkor meg fog rövidülni a fővárosi lapok szevezáció rovata és nem fogják a magyar anyák sirva küldeni Pestre fiaikat.

A csiki egyházi tanfelügyelő urak figyelmébe.

Dr. Balló István csiki kir. tanfelügyelő a „Csiki Lapok” 1910. évi 2. számában 16 községnek pótadó-kimutatását közli annak bizonyítására, hogy a nép anyagilag erőfőten már a művelődés céljainak teljesen megfelelő iskolák fenntartására.

Ez adatok, úgy amint a Tanfelügyelő úr közli, szőről-szóra így következnek:

„Csikszentmihályon két tanerős róm. kath. iskola van. Pótadó ugyan nincs, de részben az ajnádi és csikszentmihályi új iskolák miatt a községet egyszázézer korona adósság terheli. A politikai község által az iskolára fordított összeg az egyenes állami adó 50 százalékának felel meg.

Tekerőpatakon három tanerős a róm. kath. iskola. A községet pótadó 50 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 26 százalék.

Csikszentimrén, hol két tanerős róm. kath. iskola van, a községet pótadó 141 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 16,5 százalék.

Csikdánfalván a községet pótadó 115 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 80 százalék.

Csikjenőfalván, ahol három tanerős róm. kath. iskola van, a község által az iskolára fordított összeg 128 százalék.

Csikszenttamáson három tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 114 százalék, az iskolára fordított összeg 20 százalék.

Csikmadarason, ahol három tanerős róm. kath. iskola van, az iskolai kiadások 31 százalékra rúgnak. Ezeket a politikai község hordozza.

Csikszentgyörgyön három tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 49,5 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 25 százalékának felel meg.

Kászonyfaluban szintén három tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 63 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 60 százalék.

Ditróban 11 tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 186 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 62 százalék.

Szárhegyen, ahol nyolc tanerős róm. kath. iskola van, a községet pótadó 210 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 75 százalék.

Gyergyóalfaluban, ahol tíz tanerős róm. kath. iskola van, a községet pótadó 95 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 10 százalék.

Gyergyóújfaluban öt tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 140 százalék, a község által az iskolára fordított összeg 36 százalék.

Gyergyócsomafalván hat tanerős róm. kath. iskola van. Itt a községet pótadó 96 százalék, az iskolára fordított összeg 40 százalék.

Gyergyótölgyesen két tanerős róm. kath. iskola van. A községet pótadó 39 százalék, a hitközségi adó 20 százalék. És itt a nép semmi külbirtokkal nem bír, hanem keze munkájával tartja fenn magát.

Tusnádon két tanerős róm. kath. iskola van. A községet adó 30,5 százalék, az iskolára fordított összeg 22 százalék, a hitközségi adó 100 százalék.

A hitközségi adó 100 százalékát csak Gyergyótölgyesen és Tusnádon közöltem. Az bizonyos, hogy mindenütt igen tekintélyes százalék.

Nem akartam ezen elriasztó adatokat közé tenni, de „Keresztes” úr kényszerített rá. Anynyit azonban mondhatok, hogy megnyugodtan tűröm a „hűlen katolikus” nevet, valamint

azokat a támadásokat is, melyekben eddig részesített, mert az arra ráutalt községek segíteni akarok. Ezt pedig nem egyházzellenes dolognak, hanem keresztényi kötelességnek tartom.

Nem kételkedem ez adatok hitellességében. Csakhogy ami papíron van, nem mind szentírás. Tudok oly községet a felsoroltak közt, hol óriási ugyan a pótadó, de a nép ebből soha egy fillert sem fizet, mert a birtokosság, mint a közjavak élvezője, a mennyi csak szükség, ad a község céljaira. Persze hivatalosan az óriási pótadó szerepel. Hogy van ily község, az bizonyos. S hogy ily helyen az államosítás nem népmentés, az még bizonyosabb. S az a legveszedelmebb, hogy úgy a kir. tanfelügyelő előtt, mint valószínűleg a miniszteriumban is, a hivatalos kimutatás a döntő.

Most tehát a csiki egyh. tanfelügyelő urakon van a sor, hogy vagy személyesen, vagy hivatalos felszólítás újján gyűjtsék össze az idevágó adatokat s hozzák nyilvánosság elé. Hatha akad még több község is, hol a pótadó s a magyar alkotmány hasonlatosságban vannak: csak írásban léteznek.

E kimutatásra nagy szükség van. Ha nem is lesz mindenik kath. iskolára villámhárító, az államosítás azonban mindenesetre talán beláthatlan időre lehetetlennek válik azon községekben, hol a hivatalosan kimutatott pótadó a népet nem terheli.

Azért közöltem dr. Balló tanfelügyelő pótadó lajstromát szőről-szóra, hadd lássák az egyh. tanfelügyelő urak és plébános urak, mint iskolaszéki elnökök, mennyiben vannak érdekelve.

Azonkívül a plébános urak világosítsák fel úgy az egyházi- és községet tanácsot a gyűléseken, mint a népet a szöszékről, hogy ez adatoknak a kir. tanfelügyelő kezében nem „elriasztás” a célja („elriasztó adatok”), hanem mézes madzag a szerepe. Hej, pedig az államosítás csak a kath. jelleg veszi el iskoláinkat, de a népen nem könnyít. Ahelyett, hogy a pénzt pótadóban közvetlen adnók a „mi” iskoláinknak, egyenes adóban befizetjük az államnak s így közvetve adjuk ugyanazt a keserves szerzeményt a „más” iskoláinknak. Mert, hogy a tömeges államosítás maga után vonja az adók felemelését is, az kétszer kettő. A vesztjósító üstökös már megjelent: a kiegyezés óta először van deficit az állam zsebében, mi vagy 50–60 millió koronára rughat. S az állampénztár üresege nem az államosítás elodázását fogja maga után vonzani, mint azt valaki e lapban nem régen megírta, hanem igenis az államosítás céljaira az adók felemelését.

Keresztes.

„A nagy ágyú.”

Itt a nagy ágyú. Elkészült a legújabb szerkezettel. A „szeretetadományok és egyébek” cikkirója várva-várta, de nem sejtette, hogy ily gyorsasággal elkészül. Kivonozom hát a porondra, a nyilvánosság küzdőterére, hol cikkező látni kívánta. Töltve van, de nem széllel, nem valótlanossággal, nem felületes irkafirkával, hanem nehéz töltényekkel, szemészedett igazságok erős magvaival. Füstje is más lesz, mint a nyugodtan és kedélyesen sercegő öntöltő tollak mellett bodrosan szállongó pipa-füstök. Egy kis tüzet adok neki, irányítom, célozok és belőle szóróm „szeretetadományok” cikkirója szeme közé a következő igazságokat:

1. A felsziki esperesi kerület papsága és hívőnépe az elmúlt évtizedek alatt minden egyházas és hazafias ügyben, minden üdvös katolikus mozgalomnak kivette a maga részét;

a szeretetadományok beszolgáltatásában sem maradt soha legutolsó, hanem az első között állott, a mint 1909-dik évben is 234 korona beküldött szeretetadományával a kerületek között előlírta a harmadik sorban foglal helyet. Az első golyó az yuból tehát cikkezé felületességét találja, ki a főpásztori körleveleket látja ugyan, de tartalmukat nem tudja mérlegelni, nem képes összegezni.

2. Irányítom az ágyút és eltalálom cikkezé ellentmondását, kinek parokiáján a lélekszám a 300-at sem üti meg és mégis ő vádolja „kedves édes semmittevessel” azokat, kik több ezer lélek vezetésében testük-lelkük összes erejével kell hogy munkálkodjanak, hol egy pásztor 3, 4, 5, 6 ezer lelket gondoz, egy káplán pedig 25—30 órát tanít hetenkint az iskolában. Cikkezének egy nagyobb plébánia ezerféle ügyebajairól, leirhatatlan gondjairól halvány fogalma sines.

3. Irányítom ágyúmat a kuralis plébániák és a zabkepe ellen. Kuria és zab! Oh! Milyen szép, mily ideális, mily vonzó, mily fősleges e kép egy hitváros vérbeli erő élénken csillogó szemei előtt, kinek kedélyesen csapongó gazdag szelleme kicsiket és nagyokat, melyeket és magasakat összekötvén, átszárnyalván, elfeledte megmondolni, hogy mégis kedvesebb ott neki a 26 koronás mezősegi buzából készült kenyér a familiaris kis parokián, mint a zabkepe a kuralis lakásban.

4. Irányítom az ágyút amaz álarc ellen, melyet farizeizmusnak*) neveznek, mely őt ezen szavak leírására és közhírretelére készítette: „En is odacsusztatom a magamét már csak peldaadásként is.” Ezt ha csakugyan tetted, jól eseltek, de midőn a lap olvasóinak is szíves figyelmébe ajánlotta, az evangéliumi farizeus bűnébe esett. Pedig csusztatott mások is fillereiket a kath. ügyek támogatására, csatlakozott pl. a felsziki esperesi kerület is a saját-egyesület alapító tagjai közé mindjárt a kizdi-orbai kerület után; iparkodott minden erőfeszítéssel szervezni kerületében a népszövetséget és fejleszteni — tetszik tudni — itt Csikban! Adakozott szépen a messinai földregés által károsultak felségítésére; beszoalgtatta és pedig tekintélyes számban, a népszövetségi tagsági díjakat, majd egyik, majd másik községben gyűjtötenek templomi celokra azoktól, kik családi privát javaikból képeznek, templomot, egyházi személyzetet fenntartanak. Mind 1909. évben.

Egy kövitzé.

Levelezések*)

Ftő szerkesztő uram szíves engedelmevel a kilátásba helyezett egyházmegyei zsinat figyelmébe óhajtanék még néhány tárgyat és illetőleg néhány gondolatot ajánlani; de mielőtt ezt tenném, egyes felvetett kérdésekre legyen szabad röviden reflektálnom.

Hangok a legmélyéről cím alatt egyik elmondja s a profán világ elé tárlja, hogy vannak „smucig papok” stb., kik paptársait így meg amúgy megövidítik.

Mondanék valamit ennek orvoslására, ha már felvetették a kérdést.

Sok félreértést és torzsalkodást meg lehetne t. i. szüntetni, ha áthelyezésnél és kinevezésnél „díjlevelet” kapna minden egyes lelkész és segédlelkész, a mint díjlevelet kap minden tanító.

*) Kár ezzel az izmussal dobálózni. Szerk.

*) E rovatban köztöltékként semmi felelőséget nem vállal s nem teszi magáévá mindazokat a Szerkesztő. Szívesen közöl mindent ami nem sértő és személyeskedő, de a felelőség mindig a beküldött terhel. Szerk.

Mondja ki tehát a zsinat a díjlevel kiadásának szükségességét a netaláni visszaélések meggátolására. Ha az új plébános díjlevellel jön valahová, akkor elődjével kész az elszámolás a díjlevel alapján, mely megállapítja, mely naptól és mi az illetéke. Mennyi haszontalan félreértés és nehézség meg panasz lesz ezzel elhárítva!

Kapjon minden káplán, tanár, hitoktató és hittanár is kinevezéskor szintén ily részletes díjlevellet, melyre principálisával és bárki mással szemben is hivatkozni lehet!... Ha ezt látja a plébános püspökének aláírásával: akkor vége a félreértésnek és esetleges jogsérelemnek!... És ha mégis előfordulna valami összekülönbözés, ott a főesperes, ki ezen okmány alapján rögtön döntheti és elintézheti a kérdést rövid úton.

De hat honnan állítsák ki ezt a díjlevelet?

Azt is megmondom.

Minden pap kötelezettség 30 nap alatt a zsinatot követőleg részletesen bevallani jövedelmét utolsó fillérig annak hozzáadása mellett, hogy pl. július hó 1-én miképen kellene az utóddal megosztóznia?! Ezt a bevallást a-b-c szerint rendezve bekötöttetnék a püspöki iroda számára és kész a díjlevel hiteles anyakönyve egész egyházmegyére nézve. Én a díjlevellel a sok baj orvoslását reménylem; bárki jobb expedienst tudna, hát ne rejtse véka alá bölcsességét.

Azt kérdezem továbbá, mi lenne itt a sok vizsály és torzsalkodás megszüntetésére a jogorvoslat? Mit tehetne a zsinat ezek orvoslására?!

Háromas teendő volna itten:

a) a központban szervezni kellene a tagból egy fegyelmítanácsot, amint most a tanítók elleni panaszok elintézésére ezt szervezik minden egyházmegyében... Három tagot ebbe a főpásztor nevezne ki, három tagot az egyházmegyei papság választana három évről három évre!... Ez havonként ülést tartana és a papság elleni panaszok tárgyában ez tenne indokolt javaslatot a főpásztornak.

b) ugyancsak a központban legyen egy defensor accusatorum kinevezve, aki hivatalból védi a megyei a papságot és ellenőrzi ügy az eljárást, mint a judikaturát... megfelel-e mindez a kánonoknak és az igazságnak?! Egyik jogtudós bizatnék meg ezzel, s azonfelül nagyobb kérdéseken külön ügyvédet is küldhetne ki-ki a tárgyalásra... sőt személyesen is megjelenhetne, mint teheti ezt ma minden tanító, mikor ügye tárgyalatik.

c) Mikor kiderül a panasz alaptalansága és az illetőnek aljas szándéka, hogy csak keseríteni, vagy befeketíteni akarta papiját, vagy paptársát, akkor az ártatlanul felmentettnek a dacsék módjában, hogy hatóság előtti alaptaláni vádaskodás címen a Btkv. 95., 108., 109. és 116. §-ai alapján vádlójjá perelhesse és a jogsérelmet bírólá megtorolhassa... akár a szentszéknél, akár a világi bíróságnál.

Ha az egyházmegyei zsinat ezt elhatározná, sok bajt orvosolna és a panaszok legalább 70% rögtön megszünnék; meg a főpásztor sem lehetne palam et publice azzal megvádolni, hogy „a panaszos huzza nálunk rendszerint a rövidebbet”. A fegyelmi tanács alaposan meghányná a dolgot.

Dr. Prohászka Ottokár püspök újvi levelében vagy cikkében azt mondja, új ösvényeken kell járnunk, ösrégi s elavult eljárások helyébe új és modern szabályzatot kell

egész vonalon inaurálunk! Ha tehát a tanítóknak megadotok a külön fegyelmi bíró-ság, ha öök jogvédelemben részesülnek és ha öök megtorolhatják az alaptalan vádakot; akkor ezt a papságnak is meg lehet adni, hogy az ily panaszok megszünjenek és a mai visszasságok orvoslást nyerjenek. A kibűnös, a z bűnhődjék; de aki ártatlanul vádoltatott, élhessen jogorvoslattal szintén. Akkor majd meggondolja bárki is, miről és mily alapon vádaskodik?!

Senescens.

HIREK.

— **Fehér világ.** Minden feketeségre fehérség következik, fény az árnyra, világosság a sötétségre. Lám, a vén kujtorgó a tél, hiába bujkált valahol a kárpátok bérci között, hogy megboszantson miket az örökös teli feketeséggel, a kíváncsiság mégis elhozta őt mifelénk s addig szorongatva féltetlen örzött szürke szakját, míg hétfőn reggel aztán kiszakadt nagy csufságára az öreg kajánnak. Aztán táncolva libegett a puha pehely s néhány pillanat múlva fehér süveget viseltek a háztetők s fehér köntöst a föld. Hogy meddig tart ez a pompás öltözet, ki tudja? Majd az idő, ez a szeszélyes dáma, bizonyosan eldirigálja, tetszik vagy nem nekünk.

— **Választmányi gyűlés.** Az erdélyi róm. katolikus irodalmi társulat választmánya január 28-án, pénteken délután 5 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első emeleti tanácsstermében rendes gyűlést tart, amelyre a beíró és külső választmányi tagjait tisztelettel meghívjuk. — A belső választmány tagjai: Imets F. Jakó tisz. elnök, Tamási Áron, Zomorai Dániel, Kovács Lajos, Kőrödy Péter dr., Balásy Endre dr., Zlamál Ágoston, Fejér Gerő dr. és Rak József; továbbá a tisztségviselők és a szerkesztőbizottság tagjai: Cserni Béla dr. alelnök, Soóthy Gyula szerkesztő, Kőrödy Imre, Héjja Kálmán, Peter János dr. és Király Gáspár. Az elnökség.

— **Nagyszébenből** telefonálják lapunknak jan. 26-ról: Püspök urunk ma délen váratlanul ide érkezett s megtekintette a beomlott plébániát, néhány látogatást tett a városban s a délutáni vonattal visszautazott székelyre.

— **Egyházmegyei hírek.** Kákucs Ferenc csomafalvi és Felcsér Miklós szárhegyi káplánok kölcsönösen áthelyeztettek. — Truppel Győző kolozsvári káplán egészségi okokból hosszabb szabadságot nyervén, helyébe Márton Béla k-szentleléki káplán küldetett Kolozsvárra. — Potoczky Dávid lemhenyi káplán K-Szentlelékre került.

— **A felvi vizsgálatok** a papnöveldeben most folynak, melyeken a püspök és direktor felváltva elnökölnek.

— **Városi hírek.** Újból kijelentjük, hogy amely egyesület vagy mulatság nem küld meghívót és tiszteletjegyet, arról, dacára, hogy városi lap is vagyunk, mélységesen hallgatunk; mint hallgattunk a zsidó nőegylet báljáról is és a luth. nőegyletéről is.

Gimnáziumunk disztornája e hó 30-án vasárnap lesz az intézet tornacsarnokában d. u. 1/5 órakor kezdődőleg. Beléptidj tetszés szerint. E kellemes estélyre felhívjuk a közönség szíves figyelmét.

A vártisztaság. Egy magas állású egyházfő hivta fel figyelmünket arra a sajnos jelenségre, hogy a vár utcai szenyések s most a havazás alkalmával teljesen elhanyagoltak;

hol van az azelőtt használt lóvonatú hőske? Némely helyen valódi szemétdombok emelkednek.

— **A központi oltáregyesület** febr. 20-án estélyi rendezte a Vigadóban. A felolvasást dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár tartja vetített képekkel a kinaiakról. Lesz egy kis szindarab is. Erre már most felhívjuk a közönség figyelmét. Meghívót nem bocsájtanak ki a neheztelések elkerülése miatt. Plakátokon lesz hirdelve.

— **Örömmel és köszönettel** itt közlöm szíves sorait: Kolozsvár, 1910. jan. 18. Főtisztelendő Szerkesztő Úr! Bár elkésve, de mégis, hogy az illemnek eleget tegyek, mint igénytelen munkatárs, ez évben küldött dolgozatommal együtt küldöm szíves egész melegéből jövő új évi kívánataimat, kérek a jó Istenőtől kitartást és Jézus Szentséges Szívével bő áldást nehéz, fárasztó munkájára. Igérem, hogy időmhöz és tehetségemhez képest gyakran fogok bekapni a szerkesztőség ajtaján szerény dolgozataimmal. A szerkesztőség bányon el velük érdemük szerint. Szíves egész melegével üdvözölve a főt. Szerkesztő urat, mint ismeretlen, maradtam aláíratos híve S i m o n Károly, gyári munkás.

— **Miért kell a Katholikus sajtót támogatni?** Mi indíton minden igazi katolikust arra, hogy „sajtó-apostollá” legyen?

Halld:

Előszó: az egyház iránt való szeretet; az ellenséges sajtó, a hol csak teheti, állandóan a leggyűlöletesebb hangon csak ezt az egyházat üldözi; ad neki címeket, hogy a tudatlanságot megtévessze, hamis okoskodással befekettiti, gyanúsítja.

Másodszor: a lelkek, a halhatatlan lelkek iránt való szeretet; a gonosz sajtó az ő erkölcsiességével és igazságtalan koholmányaival megmeteljezi szívét-lelkét az olvasónak és rosza vezeti.

Harmadszor: az igazság iránt való szeretet indíton minden jóakarátú katolikust arra, hogy jó könyveket, jó lapokat olvasson, terjesszen, támogasson. Hisz ép az igazság az, a mit az ellenséges sajtó teljesen elferdít, csak-hogy az egyháznak és a halhatatlan lelkeknek ártson.

Írja pedig ezt egy amerikai újság: a „Magyarok Vasárnapja.”

— **A gyulafehérvári Vöröskereszt egylet** 1910. évi február hó 1-én a városi Vigadóban műkedvelő hölgyek és urak közreműködésével zártkörű műsoros táncestélyt rendez. Belépti díj: Személy- és erkélyjegy 2 korona. Családjegy (3 személy) 5 korona. Az estély kezdete pont 8 órakor. A tisztá jövedelem a gyulafehérvári házi szegények javára fordítatik. Részletes műsor az estélyen fog a n. é. közönség rendelkezésére állani. Ére érdekesnek ígérkező estély iránt városszerte nagy az érdeklődés.

— **Megjelent az I. sz. püspöki körlevél** a következő tartalommal: Iskolai ingatlanok szerződészerű haszonélvezeti jogainak épsége; iskolai ajándéktanészközkért folyamodásra felhívás; a leánykereskedés ellen küzdő Magyar-Egyesület támogatásának ajánlása; a tanítói földek munkaváltsága; pályázat a torjai plébániára; az elemi nepoktatás ingyenességéről szóló 1908. XLVI. t. c. életbeléptetése; az „Erdélyi Pártfogó-Egyesületnek” ajánlása.

— **Az erdélyi püspök körlevele.** A püspökök körlevelei hű képet nyújtanak az egyház küzdelmeiről s bemutatják azokat a fájó részeket, a melyeket leginkább kikezdezt az ellenség vakmerő támadásaival. Az erdélyi főpásztor is az évi első körlevelének legnagyobb részében

az iskolák ügyeit tárgyalja, mintegy jelezve a papság előtt „attendite et vigilate.” Hadállásunknak ezt a pontját kell megerősíteni és bevehetetlenné tenni. Még egy figyelemre méltó tárgya van a körlevelnek — ez is az idők jele — a leánykereskedés elleni fokozottabb harcra fujja meg a riadót. A vezér felfogta a helyzetet, a napiparancsal helyesen jelöli meg az irányt, csak a katonák küzdjenek bátran, kitarthatóan. Írja ezeket az „Esztergom.”

— **Prohászka püspök a sajtóról.** Székesfehérvárott a napokban nagy gyűlést tartott a város egész közönsége a kath. sajtó föllendítése ügyében. Ezen az imponáns gyűlésen Prohászka püspök a többi között a következő megszívlelésre méltó szavakat mondotta: „A sajtó a népetek egyik emelkedő hidja. Ha nem akarjuk, hogy megkondítsák fejünk fölött a lélekharangot, hogy elevenen eltemessenek bennünket, meg kell teremtenünk a mi sajtókat. A sajtó legyen a tiszta érzés, helyes közszellem megvető gépje. Ne mondjuk azt, mikor a katolikus sajtó megteremtéséről van szó: ha a kath. sajtó az igazság ügye, úgy is győzni fog. A beteg elé sem azzal állunk, hogy nem kell orvos, patika, ügyis meggyógyul. Ne hagyjuk a tüzre a vizet omlolni, mondván: a tűz, ugys tűz, száritsa fel a vizet. Ne hederítsünk rá a rossz sajtóra s főleg ne fizessünk rá elő és előfizetéssel pártoljuk a katolikus sajtót. Ezt az adót ránk kell szabni s meg kell szüntetnünk a katolikus sajtó iránt való köteles adózás exlexét.”

— **Lemondó főispánok.** Alsófehérvármegye főispánja, báró Kemény Árpád, a megye nagy sajnálatára lemondott. — Udvarhelymegyében pedig Ugron Ákos adta be lemondását. — Nagy veszteség a megyére és városra nézve.

— **A nagyenyedi függetlenségi és 48-as kör** 1910. év február hó 5-én, szombaton, a város háza dísztermében saját pénztára javára táncmulatságot rendez. Kezdeté este 9 órakor.

— **Tordán** e hó 9-én Cholnoky Jenő egyetemi tanár egy hangverseny keretében az oltáregylet javára felolvasást tartott nagy közönség előtt. — A tiszta jövedelem 300 korona volt.

— **Szekelyudvarhely** az apáca-zárdában ma d. u. 5 órakor farsangi előadást tartanak a szokásos változatos műsorral.

— **Erzsébetváros** az új kath. lelkész az oltáregylet megalakításán fáradozik. Ez ott a legégettebb kérdés. Sok sikert kívánunk hozzá.

— **Bal Borszákon.** Sikerült táncmulatságot rendezett f. hó 9-én a „Remény” nagytermében a borszéki egyháztanács, — az iparosok és kereskedők ambíciózus testület is belevonva, — az épülő róm. kath. templom javára. Az eredmény, — az anyagi sikert tekintve is, — kielégítő, amennyiben, tudunk szerint, 300 koronán felül van a pénztári haszon. Különös dícséret illeti a jóérzésű zsidókat, akik nemcsak tömeges megjelenésükkel, hanem felülfizetések nagyságával is támogatták az est sikerét. (Igy E s i g Jakab kereskedő 20 K.-t fizetett felül, stb.) A rendezőség — a tudósító útján is — publikálni óhajtja mely háláját és köszönetét, a megjelentekre Isten áldását kérve!

— **A nászodi állam és közigazgatási** albiztosok és a nászodi róm. kath. egyház templomtorony építési alapja javára 1910. év február hó 1-én, a „Rahova” szálló nagytermében zártkörű táncestélyt rendeznek. Kezdeté este 1/28 órakor.

— **Ditróban** e hó 15-én újra megalakult a Kath. Ifjúsági Egyesület. Ezelőtt néhány évvel alakult ez az egyesület, de a mostoha vezetés miatt sokáig pangott. Pedig nincs neme-

sebb feladat, mint ifjúságunkat kezén fogni az iskolában s végig vezetni az élet nehéz és sikamlós útján. Szükség van erre, mert ha egyházunk és hazánk sorsának jobbrafordulását várjuk, tekintetünk elsősorban az ifjúságra irányul. De hát „lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?” Az ifjúságot, ezt a magában véve nemes virágot kell gondoznunk, hogy az a „terebélyes nagy fa”, melyet annyiszor megírtattak a költők, hasznavehető, élvezhető gyümölcsöt teremjen. B o d ó József elnök és ifj. J ó z s a Sándor tanító-titkár az érdem, hogy újból össze lehetett hozni az ifjúságot. Mindkettő nagy szerettel és az ügyszó illő buzgósággal fáradozott az egyesület talpraállításán. Meg is lett a kívánt eredmény. E hó 15-én oly szép számmal jelentek meg az ifjak, hogy örömmel kezdhettek meg a vezetők az újra alakult egyesület munkálkodását. B o d ó József elnök az őszinte szeretetnek melegségével üdvözölte a megjelenteket és meggyőzően fejtegette az egyesület nagy fontosságát. Ezután a faradhatatlan és ismert nevű tanító, id. J ó z s a Sándor szólt a munkásoknak nyugdíjgyűléséről. Szívesen hallgattak az öreg vezérnek előadását. Szívesen, mert id. Jozsának becsmak az iskolákban való pontosságát, lelkiismeretességét csodálják, hanem minden közszereplését igazi népmertésnek tekintik. Úgy is van. Az ő keze tiszta, élete fedhetetlen. Szíve-lelke a nép nyomorán kesereg. Tud is a nép nyelvén beszélni, mert érzi annak fájdalmát. Tanácsát, biztosan követjük. Gyűlés végén B u z á s Imre s. lelkész szólt az ifjakhoz egyszerű, de szívből jött szavakban.

— **A gyergyóremetei tudós „tante-tülei”** által kieszelt igazság: „Szép, fiatal tanítónők a papok támadásainak vannak legjobban kitéve”, a való életben megfordítva fest igazán: „Fiatal, hitoktató kaplanok a tanítónők támadásainak vannak legjobban kitéve”. Ezt ömaga és kaplanainál tapasztalta: Egy öreg plébános.

— **Előadás a siketnémakkal.** A kolozsvári siketnema intézet tanárai január hó 31-én Székelyudvarhelyt a Budapest-szálló színház termében a siketnémák oktatásáról e humánus intézmény ismertetése céljából előadást tartanak, s az oktatások mikéntjét növendékeikkel gyakorlatilag is bemutatják. Belépti díj a költségek fedezésére felnőtteknek 1 korona, diákoknak és gyermekeknek 20 fillér. Kezdeté délután 5 órakor.

— **A Közművelődésben való szíves közlés** végett jelentem, hogy a nagysinki kaszinó, mely magában foglalja az egész helybeli magyar intelligenciát, azonfelül a szász és román értelmi osztálynak színe-javát, f. évi január hó 17-én tartott tisztújító közgyűlésen egyhangulag és nagy lelkesedéssel N a g y I s t v á n r. kath. lelkész választotta meg elnökévé. A lelkész dr. B o c s k o r Gyula kir. aljárásbíró lett. A kaszinó mozgalmas multra tekint vissza. Fényes és tanulságos estélyein azelőtt a vidékről is sokan részt szoktak venni. Idő múltán azonban, leginkább sajnálatos személyi surlódások miatt, az érdeklődés a kaszinó iránt nagyon megcsappant. Sokan a kaszinó közeli fölözslárolás becsültek. De minthogy az új elnök az összes tagok tiszteletét és szeretetét bírja, a tagok joggal remélik, hogy az elernyedt testületi szellem ismét föl fog éledni, ami, tekintettel a kaszinó fontos nemzeti missziójára, minden esetre nagyon kívánatos. Az új elnöknek különben első intézkedése az volt, hogy rávette a közgyűlést, hogy a Fidiusz nevű szennylapot tiltsák ki a kaszinóból.

— **A felebaráti szeretet hősei.** Ismét kézzelfogható példa annak a bebizonyítására, hogy mire jók azok az apácák, hogy mi haszna van belőlük a társadalomnak. Ugyanis azt fessegetik a pap-meg az apácagyűlölk. Csak az a csodálatos, hogy azon sohasem török tyúk-eszűket, hogy mire valók a naplopó töképezések, koresmatöltelekek, meg az egész áldott nap öltözök, cicomázó, fecsegő, regényeket elnyelő nagyságák! No de nekimelegedtem, még el is felejtam a mondanivalómat. Hát azt akarom mondani, hogy a nyáron kolera-betegség ütött ki Beiruthban (Kis-Ázsia) és hogy a francia kórházban öten haltak bele. Szerencsére a nyavalya nem terjedt tovább, az öt áldozat megakadályozta azt. Az öt halott közül négy apaca volt. Ugyanis egy szegény asszonyon mutatkozott a kolera. Azonnal bevitték a kórházba, tőle kapták ápolás közben az apácák a betegséget. Hivatásuk és felebaráti szeretetük vértanuivá lettek. A kik így cselekesznek, azoknak csak van jogosultságuk a társadalomban? A kik ilyenre képesek, azok a virágai az emberiségnek: megérdemlik, hogy tisztelettel adózzék nekik.

— **A budapesti Mária-Kongregáció-Ott** hon építésére rendezett tárgysorsjáték húsz június 13-án lesz. A felette nemes celt szolgáló sorsjátéka lapunk más helyen már felhívtuk a közönség figyelmét. Jelezzük, hogy egy-egy sorsjegy ára 1 korona. A nyerevények élén a tízezer koronás főnyeremény áll. Aki sorsjegyeket terjesztésre elvállal, az eladott sorsjegyek árának 30, illetve 40%-át nyeri jutalekul. A sorsjegyeket Budapesten VIII., Horánszky u. 22. alól küldi szét a bizottság.

— **A Szent-István Társulat** a borszekhollósraki állami népiskolának 30 drb. tankönyvet adományozott. Nemesak köszönet, hanem dícséret és elismerés illeti a kiváló társulatot, hogy nem késik támogatni bármínő jellegű intézményt, ha azt vallás-erkölcsi és hazafias érdekek javasolják! Valóban bámulatos, hogy meg sokan vannak, kik a társulatnak legalább is nem pártolótágjai! (2 korona; Budapest, Szentkirályi-utca, 26. sz.)

— **A kiskorúak dohányzása.** Beszterce-naszód vármegye legutóbbi közgyűlése következtetésre való szabályrendeletet alkotott, melyben a 15 évnél fiatalabb gyermekeknek a dohányzást megtiltja. A szabályrendelet kimondja, hogy Beszterce-naszód vármegye területén egészségi és tüzrendészeti szempontból tilos, hogy 15-ik életévüket meg nem töltött gyermekek dohányozzanak, dohányt, szivart, szivarkát és gyújtót vegyenek, vagy elfogadjanak, vagy maguknál hordjanak. A dohányzó, tüzelő és tüzelőszerkeket a gyermekeknek eladni, vagy átadni szintén tilos a szabályrendelet szerint e tilalmak megszegése kihágás és 100 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő. A szülő, gyám, gondnok és családító köteles arra ügyelni, hogy a rábizott gyermekeknek a felsorolt kihágást alkotó cselekményt megengedi, vagy elnézni szintén kihágást követ el és büntetendő. Egy ilyen szabályrendelet nagyon elkelne minden vármegyében.

— **Segédjegyzők és községi alkalmazottak országos mozgalma.** Az országos segédjegyzői kara, valamint községi és körjegyzőségi alkalmazottai a „Közgazgatási Közlöny“ szerkesztőségének (Budapest, VII., Rákóczi-ut 19.) kezdeményezésére helyzetük javítása és szolgálati viszonyaik rendezése céljából országos mozgalom indítottak. A mozgalomhoz Bács-Bodrog vármegye segédjegyzői és alkalmazottai élén már több vármegye segédjegyzői kara csatlakozott, úgy, hogy az országos értekezlet és a „segédjegyzők és községi alkalmazottak országos

egyesületének“ megalapítása a legrövidebb idő alatt megtörténik. A mozgalom élén Dr. P. Abrahám Dezső országgyűlési képviselő a lapfőszerkesztője és Karácsony Gyula felelős szerkesztő állanak, kiknek elismert agítvása elég garancia arra, hogy a községi alkalmazottak kívánsága mielőbb teljesedésbe menjen.

— **Kiállítás Konstantinápolyban.** A török kormány 1910-ben nemzetközi kiállítást rendez Konstantinápolyban.

— **Kelet kiállítása Münchenben.** Az 1910. májusban megnyíló müncheni kiállítás, mely a kelet művészetét fogja bemutatni, máris igen nagy érdeklődést kelt. A mohamedán művészet minden fajtát összegyűjtik a festészet és szobrászat termékei, szőnyegek, ruhák, fém munkák, leggyerekek, zeneszerszámok, könyvek lesznek kiállítva. A kiállítás a régi mohamedán udvarok oompájából megragadt tárgyakat is igyekszik bemutatásra megszerezni. De különös gondja a mai keleti művészet és iparművészet bemutatása. Bennünket ezen kiállítás anyiban érdekel, mert Boszniából és Hercegovinából igen becses anyagot lehetne összegyűjteni a keleti művészetnek és ez üzleti szempontból is figyelmet érdemel.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A Csáládi Regénytár új kötetei:

A vértanu királynő. Irta P. L. Coloma, ford. Cerey J. Jolán 2 kötet Ára 2 kor.

Ijjas Tamás végzete. Irta Andor József. Ára 1 kor.

Alexandria nővér. Irta Champol. Ford. Hodács Ágoston. Ára 1 korona.

Három munka jelenik meg egyszerre a Szent-István Társulat értékes Csáládi Regénytárában. Mind a három nemesak jeles alkotás a maga nemében, hanem irányával és szellemével is egészen bele illik abba a szép sorozatba, melyben a Társulat már eddig is összegyűjtötte a keresztény család kezébe illő s az irodalom, és esztétika kívánságait is kielégítő regényirodalomnak legjobb indulatokra számító s azok felköltésére bajlódó könyvtáradatban, mely egyformán támadja és rongálja az erkölcsöt és az igazságot minden köteté azt bizonyítja, hogy lehet az irodalom modern és valóságos, lehet az irodalom mulattató és erkölcsileg kifogásolhatatlan és a kenetes nem azonos fogalmak.

TAN-ÉS NEVELÉSÜGY.

Katholikus tanítóképzés.

Irta: Földes Zoltán.

A katolikus egyházban elsődrendű kérdés: az iskola ügy. Roppant sokat szoktak szólnokolni arról, hogy a katolikus nevelést biztosítani kell és hogy miképpen kell biztosítani.

Valóban, végtelenül szomorú látvány, hogy ha szemlélünk egy hitéből és erkölcséből kivetkötetett nemzedéket, amely Krisztus hitét kipellengérezni vagy megveti, papjait nem tiszteli.

Ha az okok után kutatunk, ez esetben, a nevelés, akatholikus, vagy éppen keresztényellenes tartalma és iránya a felfedezést fők.

Ha tovább kutatunk, ezen kérdés alapján: és kik ennek az okai? . . . — érdekes jelenségre bukkanunk. Mindenki az elemi népiskolák megmentésén fáradozik és ki sem gondol Erdély egyetlen r. katolikus tanítóképző-intézetének felkarolására. Az elemi iskolák államosítása elé akadályokat gördíteni: — csaknem meddő küzdelem.

De ha sikerülne is, — kérдем, mit használna az a katolikus népoktatás szellemébenek, ha tanítóképzőnk elesik, idegen kézhez jut, s nem biztosítjuk a katolikus tanítóképzést, amely milliószor fontosabb, mint a népiskolák ügye?!

Építünk szép népiskolákat. Minden figyelmünket ide összpontosítjuk. Valóban, úgy van

ez, mint a mikor a szelid galamb fészket épít . . . s aztán más madár tojik bele . . . Jobb volna pedig, ha más építgetne nekünk, s mi rakogatnánk a fészkekbe tojásokat . . . Galambtojásokat.

Mert ha a tanítóképzés az Egyház számára eléggé biztosítva nincs, igazán neveléses küzdelem a népiskolák megerősítésén fáradozni!

Ellenben, ha a tanítóképzőnk erős, nemcsak a katolikus jellegű iskolákba, hanem másféle népoktatási-intézetekbe is bevisszük az egyházas szellemet. S nem veszítettünk, hanem — hódítottunk!

A villamossággyűjtő-készülékben ha gazdag tartalom van, aki csak hozzá közeledek, érezni fogja az erőteljes kisugárzást. A hozzáértett tárgy megteheti villamossággal, s viszont ez egy másikat elektromoz. — Így, ha lesz egy modern, hatalmas, az államiakkal nemcsak versenyző, hanem azokat felülmúló tanítóképzőnk, mely telítve van a katholicitással, — felvilágyozzuk az egész népoktatást a Krisztus szellemével; mert minden egyes tanító, aki innen kerül ki, egy erőteljes akkumulátor gyűjtő szikra lesz, mely másokkal is égi lángot közöl. Tűzet, — melylyei beteltek az apostolok . . .

Kerülhet bárhová, bármínő jellegű népiskolába egy valóságos képzett tanító, mindenüvé be fogja vinni a Mater szellemét; mert a konfessorok nem alkuszának meg a helyzettel, mint egy elvtelen író, ki pénzért — ha kell — a legeltértebb irányzatok zsoldjába szegődik! . . .

Már pedig a tanítóképzőnek konfessorokat kell nevelnie! „Nec frigidus, nec calidus“ -féle emberekkel nem sokra megyünk. Ma, midőn az emberiség ezer szöböl vérzik, s a társadalmi életben Krisztus való megújításáról van szó (X. Pius). szerint sem ér a katolikus tanítóképzésnek a keresztényes nevelés igazi mélységet nélkülöző, mai iránya és szelleme, mely ugyan jóhiszemű, de ha így folyik tovább, nem válik a katolikus reneszánsz javára.

Reformálni kell a tanítóképzést! Erdély egyetlen r. k. tanítóképzőjét ki kell emelni számtalmas állapotából! Mindent el kell hagyni, de a képzőt — föltétlenül meg kell menteni. Hatalmas palotába kell elhelyezni, mely architek turáját, beosztását és nagyságát tekintve, első legyen Magyarországon. Nem krajácroskodni, toldozni, földözni, hanem alapjában fogni a dolgot; mert a katolikus tanítóképzés a keresztény megújulásnak egyik legfontosabb feltétele és tényezője.

Azt mondhatná talán valaki, hogy miért emlitem elsöben is a külsőt, mi tulajdonképpen nem tartozik a dolog lényegéhez? — Hja, kérem; ha Andris asszony után néz, először is a „vizitkán“ akad meg a szeme, aztán közzelti meg az alatta repeső szívet . . .

Nem akarom figyelmen kívül hagyni a lényegyet sem. Reformált intézetünk kell, hogy tanulmányi érték tekintetében ezutánra is a régi, elismert magaslaton maradjon. Sőt ki kell vivja magának a szellemi vezetés szerepét, mit Krisztusnak ezen egyetlen erdélyrészi képzőjétől méltán elvár az üdülésre és megújulásra hajló, enerváló társadalom.

Azomban a nevelés tekintetében szerencsésebb viszonyok közé kell kerülnie, mint a hogyan eddig volt. — És e pontnál az építés kérdése megint előtérbe nyomul. A tanítóképzésre nézve ugyanis hátrányt jelent az u. n. „szállások“ rendszere. Az egységes és eredményes nevelés szempontjából föltétlenül kívánatos, hogy: minden növendék benn lakjon az internátusban. Éppen ezért újfent állítom, hogy a képző számára palotaszerű épület szükséges.

Mellőzve most a higiénia nevében emelt kifogást és tiltakozást, hogy: a jövő nemzedékek tanítóit és ezeket tanárait ne fertőztessek meg ama magtárolakú alkotmány nyirkos szobáinak mikrobák levegőjével!

Nevelés szempontjából azért is nagyfontosságú az épület terjedelmessége, mert — bár nem voltam bennlakó, tapasztaltam, hogy a — fiúknak egy csöppet sem használ a folytonos tömeges együttlét. Azonkívül egészségtelen, mivel a szénsavképződés igen nagyarányú. Oly hálótermek kellene, hol ötnél többen nem pihennek, s a termék nagysága legalább 200 köbméter terjedelmű. Bár helyesebb volna, hogy mindenki külön kis szobában aludjék, s mód és alkalom adassék, hogy azt mindenki izlése szerint rendezhesse be. Ez a hely aztán szent volna és sérthetetlen, hová a tanár is csak a lakó engedelmével léphetne be. Az ellenőrzés — ugyanis — nem az eddig divó éjjeli „lámpás inspekcióival” történék, mely eljárás — neveléstani szempontból — általában szerencsétlen. — Az ifjúság számára szükségesek volnának aztán: olvasóterem, gazdag könyvtárral, melyben a válogatott szépirodalmi és tudományos műveken kívül a pedagógiai szakirodalom is dúsan volna képviselve; zene-csarnok, pompás szertárral; fürdőhelyiségek; tornacsarnok; a tantermeken kívül, melyek a kor eleganciájával volnának berendezve s egészségügyi haladottságunknak megfelelőleg, — ott volnának: a tanszergyűjtemények, a természettudományi múzeumok, s a laboratórium termek. Nem szabadna hiányoznia a helyiségek koronájának, a házikápolnának sem, hol az intézet legfőbb igazgatója, az eucharisztikus Jézus fölséges, szent lelke viraszta!...

A „szilenciumok”, melyeken a szemfüles „duktor” rettegési tanulóársait, megszűnnének. Mindenki kis „otthonában”, — melynek háborítatlan lakója, — végezze feladatait.

Az intézet belső életét illetőleg leírt dolgok nem javaslatok, melyeket — én, a semmi, — oktrojálni akarék; hisz ez nevétséges volna. Csak szerény egyéni vélemény, mely nem óhajt, mint föltétlen igazság, végképpen leszűrt gondolat, szerepelni.

Hanem, — úgy gondoltam, a katolikus dolgokhoz hozzászólni: nem egyesek monopóliuma, hanem közszabadság, mihez nem kell patentet kérni.

Tulajdonképpen az intézet belső életét tekintve, annak egyházas szellemű neveléséhez akartam hozzászólni, de nem állhattam meg, hogy a rendtartás új formáját is ne ismertessem, mely e nyugati iskolákban hódít, és pedagógiai haladásnak egy újabb stádiuma. (Lauric.)

Ami különben az egyházas szellemet illeti, arra vonatkozólag nincsen más mondandó, mint az, hogy tanítóképzésünk legfőbb vonása: a katolikus érzület intenzív fejlesztése legyen.

Amint már említettem, ha konfesszori lélekkel felruházott tanítókat bocsát szárnyra és küld abba a zürzavaros, forrongó kaoszba: a világba, — az állami, községi és egyházi iskolák apostolokat nyernek, s velük — a nép.

Míg ellenben, ha tanítóképzésünk csak annyit produkál, hogy egy sereg lagymatag, gerinctelen, vérevesztett keresztény tanítót állít a világba: ezzel nem értünk el mást, minthogy a róm. kath. népiskolák meg lesznek áldva kétes értékű katolikus (!) tanítókkal, mintegy visszamatván a vértelen keresztény képzésre, melynek kreaturái. És így bár ott lesz a tábla az iskola falán, hirdetővén az Egyház tulajdonjogát.

az Úr Jézus mégis szomorúan tekint alá a szellemében megalázott iskolára...

Álljunk meg tehát, mert itt egy nagy igazságot kell megállapítanunk. És ez az, hogy: a cégjelző tábla nem biztosíthat arról, hogy valódi öbort árul-e odabent a keresztes!... Ha az Icíg lelke nem tálmi, a bor sem lesz talmi; bárminő a — cégér...

Az erőteljes, keresztényes nevelésnek technikai akadályai is vannak, amint azt fönnebb érintettem; mivel a bennlakás kérdése ma még teljességgel megoldhatatlan. Azonban Isten őrizzen, hogy úgy oldják meg ezt a nagyfontosságú problémát, hogy a szegény Lázár a módosító gazda kiszuperált ruháit vegye föl!... Ez szerencsétlen gondolat volna. Ahelyett, hogy félígátsolt öltözeteket a djsztálnánk, öltöztessük az Egyház intézményeihez méltó diszruhába az elhanyagolt tanítóképzőt!

És amit most írok, arra nem kell nevetni, uraim!

A csiksomlyói római katolikus tanítóképzőt oly gazdagon kell ellátni és felruházni, hogy azt a pompás építkezést, azt a nagyszerű berendezést necsak a többi hazai képzők, hanem még a középiskolák is mintának tekinthessék; mert az Egyháznak oly fontos érdeke a tanítóképzés, hogy Erdély egyetlen r. kath. tanítóképzőjét minden erőnkkel fel nem karolni: a legsúlyosabb mulasztás!

Nem haladás az, ha pl. egy intézetnek eddigi jóhangzású elvezését más sal cserélik föl. Ezzel akarják a kántorság társadalmi besülését fokozni? — Emeljük fel hát a kántorok fizetését!...

Te szép leány, ne tégy a János kalapja mellé piros pelárgóniát; — varrd meg előbb az ingét szegénynek!...

Szerkesztői üzenetek.

A. E. Kérdésére szívesen megnyugtatom, hogy a püspök ur egészséges és mint minden évben, most januárban is székvárosának katonái és polgári előkelőseit ebédre meghívja. E héten meg volt már a negyedik, amelyen a különböző a felekezetek lelkeszei, tanárok és ügyvédek hivatalosak. Ezen püspöki ebédeknek előnye, hogy csak egy óráig tartanak úgy, hogy senki sem veszít időt mellette. — Felköszöntő nincs, de a házigazda körüljár s csakis ezen alkalommal (mert az antialkoholista ligának védője s maga is első osztályú tagja) személyesen töltögeti a híres strázsai nedűt. Hátránya talán az, hogy a felső termekben szivarozni nem lehet, — de ezen hiány is évről évre kevésbé lesz érezhető, mert az antinikotinistáknak száma örvedetesen szaporodik. Az állapotot illetőleg pedig megnyugtatom, hogy az válogatott, egyszerű, rövid, de elegendő. Az irodalmi társulat közgyűlése februárban lesz, be fogjuk választani.

Senescens. Mint méltóztatik látni, megkurtítottam. Sok ok miatt kellett ezt tennem; nagyon érzékenyek az emberek stb.

Egy öreg plébános. Örömmel veszem tudomásul, hogy „néha-néha még jelentkezni fogok.”

Egy köztívész. A sok személyeskedő részlet ki kellett hagynom. Hízegésről szó sem volt ott.

Dr. Faragó. Sajnos, az első nem vált be. Nekünk bizonyos fölnnyel kell írunk s nem szabad a Nap stílusát követni. P. o. Leaszva és kiszáradva áll közöttünk a mumia; (t. i. a mai kormány), tetszalott volt s nem jól ütöttek agyon, akik agyonverték stb. — ez nem elégáns hangja az igazságnak. Bocsánat ezért, de ezt meg kellett írunk. Üdv.

Tudósító. Nagyon sok tiszteletpéldányt beszűntetünk, mert nem fizetik ki magukat, — hanyagok a tudósítók.

F. Felesleges magunkat törni, hogy felfedezzünk itt-ott egy kath. lapot, hisz egyetlen egy sem heredit reánk. Fáradságát köszönöm, mindenkor szívesen látott vendég.

Pályázat.

A nagygyerneyi második tanítói állásra az iskolaszék pályázatot hirdet.

Az állás javadalma: Államsegély 900 kor., az egyházközségtől 100 kor., lakás és veteményes kert.

Pályázati határidő február 1.

A kinevezés után az állás azonnal elfoglalandó.

Nagygyerney, (Marostordam.) 1910. január 19-én.

Szabó György,
iskolaszéki elnök.

A csikszenttamási róm. kath. iskolánál megüresedett III. tanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalma: 1. Kézpénz a község pénztárából havi utólagos részletekben 600 kor. 2. Államsegélyből havi előleges részletekben 372 kor. 3. Sándor-féle alaptól 52 kor. 4. 4000-ól kert. 6. Jogosultaknak államsegélyből korpótlék.

Kötelessége 1. Az iskolaszék által kijelölt mindennapi és ismétlő tankötelek tanítása. 2. A községi gyümölcsfa iskola kezelése, melyért a tiszta jövedelemnek fele illeti meg.

Pályázatok alólírhöz 1910. febr. 6-ig beadandók.

Az állás püspöki kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Csikszenttamás, 1910. jan. 15.

Vilmán Géza,
iskolaszéki elnök.

Keresetük azonnali belépésre

40 év körüli, megbízható - - -

házvezetőnő.

Fizetése havi 20 korona.

Kötelessége: az összes házi teendők végzése. Egyszerű falusi nők is, kik a főzésnek némileg értenek, elfogadtnak. Levelek alólírhöztek intézőndők. . . .

Bolya, (Nagyküküllőmegye.) . .

HOLLÓ ANDRÁS, plébános.

Szőlő-
oltvá-
nyokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep

Tulajdonos: **CASPARI FRIGYES**

Medgyes 76 sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **elismerő levelek**, emélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint írásbelileg bizonyosságot szerzhethet magának **fentszőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról**

A Batthyány-intézet közleményei.

Daniel Imre „Diarium“-a.

(Folytatás.)

(Cont. pag. nonae.)

V.

Summo mane ad continuationem itineris egressi, Leobium Carinthiae Urbem. (In marg.: quattuor) postis é nocturna priori Statione distantem, pro prandio parabamus, quo et pervenissemus, nisi errore Cursoris, Nos Graecium tendere existimantis, á recto tramite deviassemus. Socio enim itineris mei omnem dispositionem in se recipientem, ab eo Vectorem de Via Clagenfurtensi á Nobis ineunda informatum praevisse fuisse, nullum ambigebam. Igitur Bruckium ad Fluvium Muhram perducti, unde Via Regia in Graecensem, Clagenfurtensem(ue) (In marg.: semitas) secatur, priorem tramitem inde Cursor tenuit, nosque ad Redelstein, pagum, Graecio quinque miliaribus distitum, deduxit. Serum jam fuit neglectae (In marg.: quae danda fuerat.) instructionis poenituisse! Sumpto igitur cum poenitudine prandiolo, iter protinus Bruckium, relegimus, mutatis(ue) equis, ipso plane Postae Praefecto nostris inutilibus expensis, sex florenorum summulam constituentibus, indolente, Leobium, Clagenfurtensi via, iter direximus, quo, coelo jam spissis tenebris obducto, pervenientes, illic noctis causa non putavimus Nobis esse subsistendum; sed jacturam temporis perditam recuperaturi, injunctis novis equis, illico in ulteriorem nos Viam dedimus, et duobus porro adhuc Miliaribus superatis, in Kraubath, Carinthiae pago pernoctavimus, prae nimio frigore Nobis omnibus artubus contremiscentibus, et plus sollicitis de calore frigescenti corpori procurando, quam de coena latranti stomacho suppeditanda.

Pag. 10.

VI.

Nobis adhuc in calido lecto jacentibus, Postae Magister loci, hora quasi quarta matutina significari fecit, ut si Postalibus equis iter continuandi animus nobis foret, continuo surgeremus, iter(ue) prosegueremus, alias á se equos nobis nullatenus dandos esse, eo quod haec ipsa nocte Curse extraordinario mandatum Vienoa acceperit, 28. equos pro Caesarea Majestate in Italiam profectura in promptu servandi, Eandem(ue) hodie forse per hunc pagum transituram esse. Deserto igitur lecto, sine mora ulterius progressi sumus, atque Nobiscum detulimus usque Clagenfurtum has de Caesareo itinere Circulares, quas quum successive omnibus Postarum Praefectis exhibere deberemus, duo commoda inde nacti sumus: Alterum: ut protinus, praerunctis novis equis, expeditur. Alterum: ut rapidissimo cursu de Statione in Stationem pertingeremus. Volubamús magis, quam peregrinabamur! Licuit Nobis hac occasione observare, quam sollicitis curis Postae Praefecti regia mandata complere sategant! Vix enim redditas Sibi á Nobis circulares legerunt, toti terrore percussis, huc, illuc(ue) de conquirendis equis ordines suos mittebant! Praetergresso Judenburg, Carinthiae Urbe, ubi Parochialem Ecclesiam interea visitavi, dum equi praerungerentur, in Pagum Hunsmark tribus Judenburgo miliaribus sejunctum, delati sumus, quo, Nobis prandentibus primus é Caesareo Comitatu Currus adpulerat, in eo primarius Cocus, et unus é Nobili Turma Hungarica praetoriana vecti.

Pag. 11.

Decem miliaribus celerrima profectio post prandium confectis, Locis Neumark, Friesach, S. Feit pro commutatione equorum habitis, altero post undecimam noctis horam quadrante, ingenti fame adfecti, diurnoque frigore macerati, Clagenfurtum, principem Carinthiae Urbem, advecti sumus, ubi vix pedem in publicum Diversorium intulimus; nomina nostra sub certis impressis rubricis adscribere ab Ancilla jussi sumus, quod folium Archi-Duci Mariae Annae praesentari debet, ut constet, qui Advenae illic se figant?

Propere coenam adparari fecimus, ut ante mediam noctem aliquid saltem esurienti nimium stomacho dare possem, liceretque Dominica crastina sacrum facere; sed holis paucis in stomachum trajectis, rumpenda fuit refectio, sonabat enim hora 12. noctis. Concessi igitur protinus in lectum, ut famem somno sepelirem, socio meo solo convivente.

(A kilencedik old. folyt.)

5-én.

Kora reggel utra kelve Leobent, egy Karinthiai várost, mely mult éjjeli állomásunktól négy postányi távolságra van, tüztük ki ebédünk színhelyéül; s el is jutottunk volna oda, hacsak a kocsis tévedése miatt, ki azt hitte rólunk, hogy Grazba törekszünk, a helyes irányt el nem hagyjuk. Nem is hittem, hogy utitársam, ki minden rendelkezést magára vállalt, ne figyelmeztette volna előzetesen a kocsis, hogy a klagenfurti utirányt válassza.

Ennélfogva kocsisunk, mikor már a Mura melletti Bruckba értünk, hol az országot Graz és Klagenfurt felé elágazik, az előbbi irányt választotta s bennünket Redelsteinbe vitt, Graztól öt mérföldnyire.

Késő volt már az utasítás elhanyagolása miatt bánkódni. Boszszankodva megebédeltünk és gyorsan visszatértünk Bruck felé, s lovat váltva, bár még a postamester is sajnálkozott hat forintnyi fölösleges kiadásunk miatt, Leoben felé tartottunk a klagenfurti úton.

Sötét éjszaka értünk oda, de nem akartunk ott ejjelezni, hanem a vesztes időt pótolandók, váltott lovakkal rögtön tovább hajtottunk s még két mérföldet megéve Kraubathban, egy karinthiai faluban töltöttük az éjszakát.

Igaz, hogy a nagy hidegben minden tagunk remegett, s többet vesződtünk didergő testünk fölmelegítésével, mint korgó gyomrunk elnémitásával.

10. old.

6-án.

Még a meleg ágyban voltunk, midőn a helybeli postamester hajnali 4 óra körül értesünkre adatta, hogy ha postalovakkal akarunk tovább utazni, rögtön keljünk fel és induljunk, különben semmi áron sem boesát lovakat rendelkezésünkre, mert épen az éjszaka hozta Wienből külön futár a parancsot, hogy 28 lovat tartson készen az Olaszországba készülő császár számára s hogy ő felsége talán ma halad é községen keresztül. Az ágyból kikeleve haladék nélkül tovább siettünk és magunkkal vittük egész Klagenfurtig azt a császári utazásról szóló körrendeletet, melyből — minthogy egymásután tudtára kellett adnunk minden postamesternek — kettős hasznunk volt. Először is, hogy friss lovakkal tüstént továbbítottak bennünket. Másodszor, hogy sebes vágatva jutottunk állomásra állomásra. Inkább repültünk, mint utaztunk!

Alkalmunk nyílt megfigyelni, hogy mekkora gonddal törekednek a postamesterek elegend tenni a királyi parancsnak. Alighogy elolvastak a kezükbeadott körrendeletet, egészen megrémülve lovak beszerzésére menesztették ide-oda küldőnceiket.

Áthaladtunk Judenburgon, egy karinthiai városon, s mig lovat váltottak, megtekintettem a plébánia templomot; onnan pedig Hunsmarkba, mely az előbbi helytől három mérföldnyire van, jutottunk el. Ebéd közben megérkezett a császári kíséret első fogatja, benne a főszakács s egy magyar nemes testőr.

11. old.

Ebéd után rendkívüli gyorsasággal tettünk meg tiz mérföldet, közben Neumark, Friesach, S. Feit állomások csak arraszólgáltak, hogy lovat váltunk s végre éjjel fél tizenkettőkor agyonéhezve s a hosszas hidegtől vacogva Klagenfurtba, Karinthia fővárosába érkeztünk. Alig tettük lábunkat a nyilvános fogadóba, nevünket nyomtatott rovatokba kellett bejegyeznünk a szolgáló felszólítására. Ezt a lapot Maria Anna főhercegnőnek kell bemutatni, aki tudni akarja, hogy mifele idegenek szálltak meg ott.

Hamarosan vacsorát készítettünk, hogy éjjel előtt legalább valamit ehessem s a következő nap, vasárnap misét mondhassak, mert éjjel ettem néhány harapást, felbe kellett az étkezést szakítanom, de éjjelt ütött az óra. Gyorsan az ágyba mentem, hogy álomba temessem éhségemet. Társam é közben egyedül lakmározott.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait, melyekkel
igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú
harang hangja egy más regibb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyed,
hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását, — repedt haran-
goknak újraláló öntését vagy csekély felülízetés
mellett való becsérelését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott reve-
rendák és címádák, papi civil öltönyök
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák:** casulák, pluvialék, velumok, hal-
dachinumok, minisztráns ruhák, zászlok, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !